

ke, kako so vsi moji, kako se je v njih srecih izkristaliziral narodni čut!

Srca nam ne bo nihče presadil, kakor ga ne bomo dovoljevali presajati našim otrokom! Sužnost nas bo le utrdila, da bomo postali močnejši v ljubezni in v srdu, da postanemo strah onemu, ki bo proti nam in opora tistemu, ki bo z nami!

Povejte bratom Srbom, da bomo prvi strel pozdravljali z radostjo; in naj ta strel namerjen preko naših glav v naše domove ogroža tudi naše glave! Ne bilo bi težko umirati pod streli, ki osvobojajo domovino — mučenico, kajti „Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svitlim solncem sužnji dnovi!“

Gorenje besede kraške tovarišice so glasnik vsega slovenskega učiteljstva onkraj demarkacijske črte. Priobčujemo jih z gorko prošnjo, da posveča naše učiteljstvo zasedenemu ozemlju vse svoje moči in tako pripravila mladino na oni veliki dan, ki mora izkopi tudi našim bratom in sestram v okupiranem ozemlju!

§ Slovenske ljudske šole v Trstu. Meseca decembra je izdal civilni komitej v Trstu naredbo, s katero se dovoljuje pouk v slovenskih ljudskih šolah od prvega do vštete petega razreda. Ravnoisti odlok strogo zabranjuje izstop že vpisanih otrok v druge bodisi italijanske ali slovenske šole. Kmalu se je pokazalo, zakaj je izšla ta modra naredba. Slovenski starši v mestu so se opravičeno bali, da ostanejo njihovi otroci brez pouka. Vpisali so zato svojo dečo nekateri celo v oddaljenejši okoljske šole. V sled gornjega odloka ne morejo sedaj svojih otrok všolati v na novo otvoreno št. Jakobsko šolo, ki jim leži tik pred nosom. Kljub vsemu nagajanju od strani laških šolskih oblasti se je našlo nad 1200 slovenskih otrok, ki niso nikjer obiskovali pouka in so se vsi do 10. decembra vpisali na št. Jakobsko šolo in tako napolnili proti pričakovanju laških nasilnikov šol. poslojje.

S tem ljubeznivim odlokom niso kaznovani samo starši ozir. njihovi otroci, ki morajo delati dolgo pot iz mesta v okolico, ampak je žaljeno tudi slov. učiteljstvo okolice, katero smatra nova šolska oblast za manj zavedno nego ono na slovenski zasebni šoli. Če pa misli ta oblast, da bo okoličansko učiteljstvo vzbujalo v svojih učencih drugačen čut nego ono na zasebni šoli, je jako moti. —

§ Slovenske knjige v zasedenem ozemlju. Mesto dosedanjih slovenskih čitank sestavili so Lahi v zasedenem slovenskem ozemlju nove in sicer so bile te dni uradno vpeljane: „Začetnica za slovenske ljudske šole“, „Drugo berilo za občje ljudske šole“, „Tretje berilo za štiri in večrazredne občje ljud. šole“, „Četrto berilo za občje ljudske šole“, „Peto berilo za občje ljudske šole“ in „Šesto berilo za VI., VII. in VIII. razred občje ljudske šole“. Vse te knjige je uredil dr. prof. A. De Michelli, ravnatelj idrijske realke. Računice so ostale za enkrat stare, istotako knjige za verouk. O berilih, za katere je sestavilalec De Michelli lahko ponosen, spregovorimo o drugi priliki kaj več. Za danes samo to, da se nam smili uboga naša mladina, ki se jo pita s tako hrano!

§ Poleg realke, ki so jo Lahi otvorili v Idriji, se nahajajo v idrijskem mestu še trije gimnazijski razredi. Tudi tem razredom ravnatelj je najnovejši slovenski pedagog dr. prof. A. De Michelli.

§ Okrajni odbor Narodnega sveta za neodrešeno ozemlje. Dne 21. decembra se je vršil sestanek zaupnikov iz neodrešenih jugoslovanskih ozemelj v restavracijskih prostorih Narodnega doma, ki je vsled sklepa zborovanja beguncev z dne 5. oktobra izbral okrajni odbor Narodnega sveta za Ljubljano in okolico. Slični odbori obstojajo dosedaj po vseh večjih krajih, kjer žive begunci v večjih skupinah. Novoizvoljeni odbor šteje 7 članov. Tudi učiteljstvo ima v njem svojega zastopnika.

§ Smrtna kosa. Dne 13. t. m. je umrl v mariborski bolnici tov. Fr. Troha, katerega je — kakor mnoge njegove tovariše — pregnala vojna vihra iz ljube mu goriške dežele, star jedva 28 let. Pokojni Troha je služboval pre. vojno v Lokovcu nad Čepovanom. Poznej je moral v vojake ter postal rez. pomočnik. Dragemu tovarišu bodi ohranjen ljub spomin!

— V Zatični na Dolenjskem je preminula dne 15. t. m. gospa Matija Žnidaršičeva s soproga tov. Rudolfa Žnidaršiča, nadučitelja v Smarjeti v Velikovcu na Koroškem, ki je služboval pred vojno na Ciril-Metodovi šoli na Plančah v Gorici. Razžaloščenemu tovarišu naše iskreno sožalje!

Spominjajte se „Rezervnega sklada“.

Književnost in umetnost.

Klavirski album za slovensko mladino. 51 slovenskih nar. pesmi, prirejenih za klavir. Izdala in založila „Glasbena Matica“ v Ljubljani. Tako je naslov strokovnjakemu delu našega priljubljenega skladatelja in pedagoga g. Josipa Pavčiča, in je to delo pri nas edino te vrste. Globoko je umel skladatelj potrebo preustrojitve našega klavirskega pouka na podlagi najprej domačega zaklada — narodne pesmi. Kamorkoli pogledaš po klavirski literaturi, najdeš pri vseh velikih narodnih domaćih snov za pouk v tej panogi glasbe. In ni naravnostega kot to, in ni pomembnejšega kot to, saj s tako klavirsko literaturo se dviga več v prvenec ljubezen do čudovite lepote naše narodne pesmi in glasbe sploh. Tudi gojenci višjih in najvišjih letnikov bodo s pridom uporabljali to zbirko; vsak posameznik pa, ki ljubi domačo pesem, bo prisel v njo na svoj račun ter jo bo porabljal v srčno veselje in zabavo.

Delo je sestavljeno po najnovejših principih klavirske pedagogike in odgovarja najmodernejšim zahtevam klavirskih šol svetovne klavirske literature. Snov je vzeta iz narodne pesmi in urejena po težkočah od 2.—6. šol. leta. Rabila se bo poleg vsake učne knjige kot učna snov. Ne pogrešale bi tudi zbirki tudi kratkih muzikalnih ilustracij, ki so pravi njeni dragulji. Zaigraj „Zagorsko“, „Stepeca“, „Je pa davi...“ in čutil boš kar se z besedami ne da povedati. Pa ne samo o tih, o vseh 51. pesmih, ki se nahajajo v zbirki, velja isto.

Glasbeni učitelji so morali dosej pri pouku segati po nemških „Jugendalbum-ih“. Toda ti so nudili našim gojencem tujo snov, ki nikdar ne more v pouku roditi tistih uspehov, kot jih rodi lastna iz naroda vzeta snov. Poslej nam ne bo več treba hoditi k tujcem. To je zasluga g. Pavčiča, ki je s svojim prejemnim delom spopolnil to veliko vrzel v naši klavirski literaturi.

Cena delu je 16 K in se dobiva pri „Glasbeni Matici“ v Ljubljani in v knjigarnah. Mi zbirko vsem kar najtopleje priporočamo, samu pa se po svojih vrlinah priporočajmo.

Glasbeni učitelji, katerim je delo v prvi vrsti namenjeno, ga bodo gotovo s hvaležnostjo kvitirali. A. Kapč.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prilagodljivi organizacijski davek. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXV. izkaz.

Po 248 K: Učiteljsko društvo za ljubomerski okraj (poslala Fani Jandlova — Malanedelja). Po 50 K: Blaganje Janko — Ljubljana. Po 20 K: Mihelič Ivan in Stanka Meškova — Selca, Gorenjsko; Michler Ivan — Vrhnika. Po 15 K: Katka Vrtačičeva — Mavric; Francka Završanova — Dobliče pri Črnomlju. Po 10 K: Turk Anton — Dol pri Ljubljani. — Današnji izkaz 398 K. Prej izkazanih 8558 K. Koncem leta 1919 znaša skupna vsota 8956 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana VII., Gasiška cesta 172/I.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

R. V. v K.: Vašo pritožbo smatramo za upravičeno, kakor se nem na drugi strani zdi upravičena zahteva „Učit. društva za laški okraj“ v IV. točki resolucije, ki jo prinaša naš list na drugem mestu, da naj prinašamo tudi personalije iz seje višjega šolskega sveta. Strinjamo se z Vami, da se važnejše zadeve nimajo reševati od predsedstva, ne da bi se prej zaslišalo mnenje vseh zastopnikov višjega šolskega sveta. Tudi zadevo ravnateljstva na meščanski šoli v Borovljah bomo obravnavali v evidenci; enako mesto okr. šolskega nadzornika za Prekmurje, ki se je pa med tem samo drugače zasukalo. Kolkor je nam znano, se o učiteljsku v Velikovcu ni razpravljalo na seji višjega šolskega sveta. „Zaveza“ odklanja vsako odgovornost, da se zavlačuje zadeva koroškega zastopnika na višjem šolskem svetu in smo že zadnjič prinesli poročilo, da predsedstvo višjega šolskega sveta ni odgovarjalo na vloge naše organizacije. V tem oziru je to omalovaževanje želja učiteljstva in je predsestvo naše organizacije že zavzelo svoje stališče. Sebi v obramb moramo navesti, da so bile te telešne ovire vzrok, da je izostala objava personalij iz predzadnje seje višjega šolskega sveta, oziroma, da je zakasnela. Naši zastopniki so naprošeni, da nam poročajo o personalnih zadevah. Tudi Vaši želji, da bi podali podrobnejša poročila iz seji višjega šolskega sveta bomo ustregli v kolikor nam bo mogoče. Tudi mi smatramo višji šolski svet za javno korporacijo, ki je kot taka podvržena javni kritiki. Zadeve, ki se obravnavajo na sejah, gotovo posebno interesirajo učiteljstvo in ne smejo ostati med štirimi stenami. Naj ne bo mnenje o teh vprašanih merodajno samo od stališča par oseb. V toliko se strinjamo z Vami, da se dozorela vprašanja lahko podajo javnosti v kritiko. Naprosili smo naše zastopnike, da nam poročajo o tem podrobneje in tako nekako izpolnijo: očiščena poročila iz seji višjega šolskega sveta. Popolno pravico imate izvedeti, kako stališče zavzamejo naši zastopniki pri posameznih vprašanih na sejah višjega šolskega sveta. Pravzaprav imamo mi v višjem šolskem svetu samo enega pravega zastopnika učiteljstva, ker se na drugega ne moremo zanesti, da bo ob vsaki priliki zastopal mnenje večine učiteljstva in zavzel naše stališče. Kaj čakajo z naredbo o javni kvalifikaciji in telovadbi naraščaja nam ni znano. O predsedniškem vprašanju višjega šol. sveta je zavzeo vodstvo naše organizacije skupno stališče s proforskim društvom. Na vprašanja in predloge o preosnovi višjega šolskega sveta vam danes ne moremo odgovoriti. Zanesite se v tem oziru na organizacijo, ki bo storila, kar bo mogoče. Vendar se tudi na merodajnih mestih ne najde vedno smisla za povsem demokratično stališče in se v oviro navajajo razni razlogi. Tudi mi smatramo višji šolski svet za naš šolski parlament, kateremu je podeliti širšo avtonomijo. — Glede razpisov služb in odlokov nam je od višjega šol. sveta objubileno, da bomo prejimali vse razpise in odloke, in bomo s tem lahko ustregli. Da pa okrajni šolski sveti ne pošiljajo razpisov in odlokov je krivda naših okrajnih šolskih nadzornikov, da ne poskrbe za to; v prvi vrsti pa zastopnikov učiteljstva v okrajnih šolskih svetih samih, ker ne pritisnejo na okrajne glavarje pri sejah okrajnega šol. sveta, da se bo to zgodilo. V drugem slučaju lahko to zahtevajo naša okrajna učiteljska društva. — Dalj smam vam javen odgovor, ker smo prejeli že več enakovnih vprašanj.

Ob koncu leta!

Ljubljana, 31. dec.

Z današnjo številko zaključuje »Učiteljski tovariš« najlepší svoj letnik v dobi šestdesetih let — prvi letnik v svobodni, samostojni državi! Urejal je šolske razmere v Avstriji, v dobi naše narodne sužnosti in nam tako ohranil narodnost v šolstvu in stanu; urejal jih bo v naši mladi državi tembolj in tem vztrajneje naprej, da se čimprej konsolidiramo.

Letošnji letnik »Učiteljskega Tovarisa«, s prištetimi učitelji od onih mesecev, ki smo jih preživeli lani po prevratu, je najlepši del iz zgodovine našega stanu in te številke našega glasila se blišče kot biseri zmage po našem dolgoletnem boju.

A ne domnevati, da je boj že dokončan. Še se bodo kresali naši meči, še bo potreba trdega in vztrajnega boja in dela, da uženemo reakcionaren duh in režim, ki se je vgnezdil tudi v našo mlado državo in njeno šolsko upravo — ki nas v prvi vrsti zanima.

V težkih dnevih prevrata je bil urejevan »Učiteljski tovariš« z železnega roko, ker bilo je treba bistrrega in trdega dela, da si naš stan pribori svoje dolgotrajno zahtevane pravice. Vodstvo naše organizacije in vodstvo našega glasila je bilo neumorno na delu za dobrobit nas vseh.

Zato si želimo v svojo stanovsko in časnikarsko dolžnost, da se ob koncu leta spomnimo moža, ki je vodil v tem najodličnejšem času naš list in bil tudi duševni voditelj našega organizatorskega dela. Med letom je odšel iz uredništva »Uči-

teljskega Tovarisa« po velikih zaslugah dolgoletnega, neumornega dela pri našem glasilu, brat in tovariš Engelbert Gangl in se posvetil delu na šolskem polju v naši mladi državi, da tudi tam realizira naše vzore in načela v prid in blagor našega stanu in šolstva.

Že od leta 1896 stoji kakor jekleni klini njegove govorjene in pisane besede v zgodovini našega stanu in glasila, na katerih smo se mi vsi vzpenjali navzgor in na katerih stoji ponosno danes naša stanovska stavba. Ni bil on vse, a bil je prvobornitelj in voditelj nas vseh!

Ne namo, da je žrtvoval pol svojega življenja našemu stanu in našem glasilu, ob prevratu je žrtvoval našemu glasilu in stanu vse več nego prej, ker delal je v uredništvu z nadčloveškimi močmi in neumorno silu v dosego naših smotrov, zato smo šteli v svojo časnikarsko dolžnost, da podamo te vrstice njegovemu skromnemu poslovištvu »Učiteljskega Tovarisa«.

S prihodnjo številko nastopi »Učiteljski tovariš« svoj šestdeseti letnik. Čaka ga še borba za naš šolski zakon, za konečno ureditev naših plačil in materialno-pravnega vprašanja za konečno izvršitev naše skupne strokovne-stanovske organizacije in stanju; urejal jih bo v naši mladi zaci. Tri velike naloge poleg vseh dnevnih in tekočih vprašanj, ki se pojavijo vmes.

V tem znamenju in v znamenju povabila za nadaljno sotrudištvo, izrekamo vsem sotrudiškom ter drugim tovarišicam in tovarišem, ki jih vabimo v svoj krog: Srečno in veselo novo leto!

Uredništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Fran Marolt.

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naši himni:

- 1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Vsem c. naročnicam in naročnikom voščiči

srečno novo leto uredništvo in upravništvo

Ženitna ponudba.

Uradnik na deželi, 50 let star, vdovec, išče 35 do 40 let staro družico k trojmi majhnimi otroci. Slika s pismono ponudbo naj se pošlje pod št. 520 poštno-ležeče Zgornje Trušnje via Velikovec (Koroško).

Vsakovrstne šolske zvezke

lastnega izdelka

priporoča

Učiteljska tiskarna, Ljubljana,

Frančiškanska ulica 6.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA, Ljubljana, Prešernova ulica 3,

je imela vlog koncem leta 1918 . . . K 80,000.000.— rezervnega zaklada . . . „ 2,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima uvedene lične domače hranilnike. Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatnemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.